

De kracht van coaching binnen PCIT

Wat is Parent-Child Interaction Therapy (PCIT)?

Parent-Child Interaction Therapy (PCIT) is een internationaal verspreide ouderinterventie gericht op het vergroten van opvoedvaardigheden bij ouders en het verminderen van gedragsproblemen bij jonge kinderen. PCIT heeft als doel het interactiepatroon van ouder en kind te veranderen om te zorgen voor een gedragsverandering bij het kind. Hiermee wordt de kwaliteit van de ouder-kind relatie verbeterd en de stress bij het opvoeden bij ouders verminderd, waardoor de kans op fysieke mishandeling door ouders afneemt.

Wat maakt het effectief?

PCIT bevat een aantal componenten die uit de literatuur naar voren komen als meest effectief bij een ouderinterventie:

- Positieve bekrachtiging
- Veilige disciplinerings technieken
- Mogelijkheid om nieuwe vaardigheden direct met het kind te oefenen

PCIT en kindermishandeling

Kindermishandeling is een wereldwijd probleem, waar jaarlijks 3 op de 4 kinderen mee te maken hebben (WHO, 2020). Kindermishandeling komt vaak voort uit een gevoel van onmacht in opvoeding bij ouders. PCIT biedt handvatten om deze onmacht te verminderen, waardoor ouders alternatieven voor hardhandig disciplineren krijgen in de opvoeding.

Coaching in PCIT

De therapeut coacht de ouder door middel van een oortelefoon terwijl ouder en kind spelen. Ouders hebben hierdoor de mogelijkheid om de nieuwe vaardigheden die ze tijdens PCIT leren direct met hun kind te oefenen, terwijl ze direct feedback van de therapeut daarop krijgen. Deze live coaching wordt gezien als een krachtig mechanisme voor gedragsverandering, zowel voor ouders als voor kinderen. Therapeuten gebruiken hiervoor verschillende coachingstechnieken, die onderscheiden kunnen worden in een responsieve en directieve coachingsstijl. Binnen de eerste fase van PCIT (Kind-Gerichte Interactie) coacht de therapeut de ouder specifiek op een aantal positieve opvoedingsvaardigheden:

Gericht Complimenteren ----- Gedrag Benoemen ----- Nazeggen ----- Nadoen ----- Plezier bij het spel

Aanpak Onderzoek

Het huidige onderzoeksproject had als doel om –door de visie van de therapeut en via observatie – het inzicht te vergroten in de mate van effectiviteit en het gebruik van de verschillende coachingstechnieken tijdens de Kind-Gerichte Interactie fase van PCIT. De vraag die in dit onderzoeksproject centraal stond, was in hoeverre de coachingsvaardigheden van de therapeut binnen PCIT ertoe doen in relatie met het aanleren van opvoedvaardigheden en het verminderen van probleemgedrag bij het kind. Ook is gekeken of er een relatie was te leggen tussen deze coachingsvaardigheden en het voorkomen van kindermishandeling.

De aanpak van huidig project bestond uit drie onderdelen:

- Retrospectief onderzoek op basis van video-opnames van de eerste 3 sessies van PCIT;
- Enquête onder PCIT-therapeuten;
- Gesprekken met professionals ter bevordering van kennisoverdracht in het veld.

“Na PCIT voelen ouders zich minder onmachtig in de opvoeding en hebben ze iets in handen dat ze kunnen inzetten bij gedragsproblemen van hun kind.”

– PCIT-therapeut

Wie deden er mee?

Gezinnen

In dit retrospectieve onderzoek zijn therapiesessies van 17 gezinnen (12 jongens en 5 meisjes) gecodeerd. De gemiddelde leeftijd van de kinderen was 5.8 jaar ($SD = 1.4$). Van deze kinderen, waren er 14 moeders en 3 vaders die meededen aan het onderzoek.

- 47% van de kinderen heeft een niet-Westerse achtergrond
- 53% van de kinderen heeft een vorm van kindermishandeling meegemaakt

Therapeuten

Eenentwintig vrouwelijke therapeuten (*respons rate* 68%) hebben de enquête ingevuld met gemiddeld 7 jaar PCIT-ervaring (variërend van 2 tot 12 jaar).

Coachingsstijlen uitgelegd

De verschillende coachingstechnieken zijn onder te verdelen in een responsieve en directieve coachingsstijl. Een responsieve coachingsstijl volgt op een uitspraak van de ouder en is gericht op het verbeteren of bekrachtigen van de gebruikte vaardigheid. Een directieve coachingsstijl gaat vooraf aan een uitspraak van de ouder, vooral om ze te stimuleren een positieve opvoedvaardigheid te gebruiken. Naast deze twee coachingsstijlen, kan de therapeut ook neutrale opmerkingen maken, wat betekent dat ze op dat moment niet responsief of directief coachen.

De volgende technieken vallen onder een responsieve coachingsstijl:

Algemene & Gerichtte Complimenten --- Reflective Description --- Process Comment --- Corrective Criticism --- Assurance Comment --- Exclusion Explanation

De volgende technieken vallen onder een directieve coachingsstijl:

Directe & Indirecte Opdrachten --- Modeling --- Prompting --- Drills --- Child Observation --- Rationale Remark

Therapeute coacht via het oortje vader de speelt met zijn kind

Wat vonden wij?

Visie Therapeuten en Professionals

- De meerderheid (75%) van de therapeuten benoemt live coaching als meest effectief onderdeel van PCIT;
- Bijna alle therapeuten (90%) beschouwen PCIT als een effectieve interventie om kindermishandeling te voorkomen;
- De meningen zijn echter zeer verdeeld als hen gevraagd wordt welke manier van coaching effectief is bij gezinnen waarbij sprake is van kindermishandeling. Wel neigt de meerderheid naar een directieve coaching bij deze gezinnen;
- De frequentie van de coachingsvaardigheden die de therapeuten gebruiken hangen in grote mate samen met de visie op de effectiviteit hiervan.
- De resultaten zijn voorgelegd aan een groep externe professionals die zich ook zonder inhoudelijke ervaring met PCIT kunnen vinden in de resultaten van de observaties en de visie van de therapeuten.

Observaties van coachingsessies

Er zijn 49 observaties van coachingsessies (ca. 3 sessies per gezin) gecodeerd. Daarnaast hebben alle gezinnen vragenlijsten ingevuld waar het risico op kindermishandeling en gedragsproblemen mee gemeten zijn. Ook zijn opvoedvaardigheden in een spelsituatie geobserveerd.

Hieruit zijn de volgende verbanden gebleken:

- Er lijkt geen verband te zijn tussen de gebruikte coachingsstijlen van therapeuten en kindermishandeling;
- Er lijkt geen verband te zijn tussen de gebruikte coachingsstijlen van therapeuten en de gedragsproblemen van het kind.

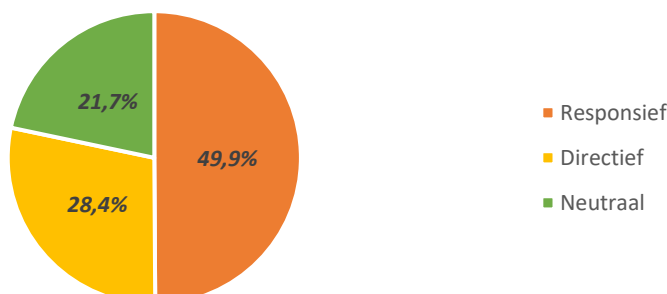
Meest gebruikte coachingstechnieken door therapeuten (totaal voor alle observaties)

- Gerichte Complimenten (571 keer) & Algemene Complimenten (266 keer): het geven van complimenten bekrachtigt de ouder als ze een positieve opvoedvaardigheid hebben laten zien, bijvoorbeeld door te zeggen “*Dat was een mooie nazegging*”.
- Modeling (242 keer): deze techniek houdt in dat de therapeut een uitspraak voordoet, zodat de ouder dat kan herhalen en een positieve opvoedingsvaardigheid kan toepassen. Zo kan de therapeut een compliment voordoet: “*Ik vind het knap hoe goed jij die toren hebt gebouwd*”, die de ouder dan letterlijk na kan zeggen.
- Indirecte opdrachten (100 keer): een therapeut kan een suggestie geven aan de ouder om een positieve opvoedingsvaardigheid in te zetten, zoals bijvoorbeeld, “*Je mag zo weer zijn gedrag gaan benoemen*”.
- Child Observation (100 keer): een therapeut maakt hierbij een observatie over het kind om de aandacht van de ouder te richten op het gedrag van het kind om de ouder op die manier te stimuleren om een positieve opvoedvaardigheid te gebruiken, bijvoorbeeld “*Zij is echt heerlijk rustig aan het spelen vandaag*”.

Gebruik van coachingsstijlen:

Uit het gebruik van de bovenstaande coachingstechnieken is op te maken dat zowel responsieve als directieve coachingsstijlen door de therapeuten gebruikt worden. De gemiddelde verdeling gedurende de eerste drie sessies is te zien in het volgende figuur:

Coachingstijl van therapeut tijdens sessies 1, 2 en 3

Conclusies voor de praktijk

Therapeuten maken het meest gebruik van positieve bekrachtigingen, door gerichte en algemene complimenten in te zetten. Tevens wordt het voordoen van positieve opvoedvaardigheden (*Modeling*) ook vaak gebruikt door therapeuten, voornamelijk voor het voordoen van gedragsbenoemingen en nazeggingen. Deze twee coachingstechnieken worden daarom beschouwd als meest effectief voor het aanleren van opvoedvaardigheden bij ouders. Therapeuten worden geadviseerd om vooral deze technieken te gebruiken tijdens PCIT.

Uit dit onderzoek blijkt ook dat de coachingstijl van therapeuten niet samenhangt met het voorkomen van kindermishandeling of de mate van gedragsproblemen bij het kind. Het niet vinden van deze verbanden is mogelijk te wijten aan de kleine steekproef. Aanvullend onderzoek hiernaar is wenselijk om te onderzoeken of de coachingstijl van de therapeut er daadwerkelijk niet toe doet. PCIT blijft een effectieve behandeling, waar live coaching een zeer belangrijk onderdeel van is.

